

■ CONSULTATIEREACTIE

DATUM: 19 december 2024

ONDERWERP: Publieke consultatie Wet Internationaal Verantwoord Ondernemen

Hierbij nemen wij de gelegenheid om te reageren op de publieke consultatie over de Wet Internationaal Verantwoord Ondernemen (WIVO). Met het voorliggende wetsvoorstel wordt de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (EU) 2024/1760 (CSDDD) omgezet in Nederlandse wetgeving. De richtlijn draagt bij aan een gelijk Europees speelveld doordat dezelfde regels en voorwaarden voor ondernemingen van toepassing zijn op de Europese interne markt. Met deze reactie reageert de Pensioenfederatie namens haar leden op onderdelen van het wetsvoorstel en de memorie van toelichting (MvT).

De Pensioenfederatie staat positief tegenover het doel van de CSDDD en de vertaling daarvan in nationale wetgeving; de WIVO. Om due diligence in internationale waardeketens te verankeren is een consistent en uniform Europees wettelijk kader nodig. Het is goed dat de EU een grote stap voorwaarts zet. Dit bouwt voort op het werk dat in Nederland is verricht en de afspraken die gemaakt zijn in het kader van de IMVO-Conventionen op basis van de OESO-richtlijnen.

In de toelichting bij de publieke consultatie merkt het ministerie van Buitenlandse Zaken op dat de CSDDD in het voorliggende wetsvoorstel 'zuiver en lastenluw' is omgezet. Wij ondersteunen dit om tot een gelijk Europees speelveld te komen. In het geval van review van de CSDDD op Europees niveau nemen wij opnieuw deel aan de discussie omtrent de scope voor de financiële sector.

Volgens artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii¹ vallen pensioenfondsen onder de toepassing van de CSDDD. Zij voldoen vanwege het aantal werknemers echter niet aan de criteria voor het toepassingsbereik zoals beschreven in artikel 1.1.2 en artikel 1.1.3 van het voorliggende wetsvoorstel (overeenkomstig met artikel 2 van de CSDDD).

Kern van deze reactie

De CSDDD is een complexe wet. Voor pensioenfondsen en andere partijen zoals vermogensbeheerders, toezichthouders en accountants dient daarom glashelder te zijn wat de gebruikte begrippen precies betekenen en hoe zij

¹ Dit artikel van de CSDDD verwijst naar artikel 2 van de Directive (EU) 2016/2341 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2016 on the activities and supervision of institutions for occupational retirement provision (IORPs).

- doorwerken in de keten. In de tekst hieronder lichten wij dit toe en doen we suggesties voor verbeteringen.

Activiteitenketen

In de MvT (p. 9-10) staat de definitie van een activiteitenketen beschreven. In deze beschrijving worden de upstream waardeketen (toeleveringsketen), en de downstream waardeketen (waardeketen na verkoop door de betreffende onderneming van het product of de dienst) verder uitgewerkt. Volgens het voorliggende wetsvoorstel *'moet de onderneming gepaste zorgvuldigheid toepassen in het gehele deel van de keten met upstream activiteiten en een gedeelte van de keten met de downstream activiteiten'*.

Voor gereguleerde financiële ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden voor het toepassingsbereik staat in de MvT (p. 8) een aparte omschrijving opgenomen: *'Financiële ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden voor het toepassingsbereik dienen gepaste zorgvuldigheid toe te passen op hun upstreamrelaties (inkoop van producten en diensten) en de eigen activiteiten in de waardeketen. Het downstream deel van de waardeketen (het gedeelte van de waardeketen na verkoop door de betreffende onderneming van het product of de dienst) valt hier niet onder.'*

Reactie Pensioenfederatie: De Pensioenfederatie is van mening dat beleggingen niet passen binnen de definitie van zowel de upstream als de downstream activiteitenketen, zoals gedefinieerd in artikel 3, eerste lid, onderdeel g van de CSDDD. Hetzelfde geldt voor activiteiten die met beleggen samenhangen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan engagement met bedrijven of stemmen tijdens hun aandeelhoudersvergaderingen.

Het uitsluiten van het downstream deel van de waardeketen voor financiële ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden voor het toepassingsbereik is bedoeld om de commerciële relatie tussen bijvoorbeeld banken of verzekeraars en een klant buiten de CSDDD te houden. Dit staat als volgt omschreven in de MvT (p. 63): *'In de begripsomschrijving komt dit tot uitdrukking doordat niet in de omschrijving van het downstream gedeelte is opgenomen dat dit gedeelte zakenpartners omvat die diensten en producten ontvangen van gereguleerde financiële ondernemingen.'*

Daarenboven wordt in artikel 36, eerste lid van de CSDDD (de 'review clause') de volgende uitspraak over beleggingsactiviteiten gedaan: *'De Commissie dient bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in over de noodzaak om aanvullende vereisten inzake passende zorgvuldigheid op het gebied van duurzaamheid vast te stellen op maat van gereguleerde financiële ondernemingen met betrekking tot de verrichting van financiële diensten en beleggingsactiviteiten, met vermelding van de verschillende opties voor dergelijke vereisten inzake passende zorgvuldigheid en de gevolgen daarvan, in overeenstemming met de doelstellingen van deze richtlijn. In het verslag wordt rekening gehouden met andere wetgevingshandelingen van de Unie die van toepassing zijn op gereguleerde financiële ondernemingen. Het wordt zo spoedig mogelijk*

- *na 25 juli 2024 gepubliceerd, doch niet later dan 26 juli 2026. Het verslag gaat indien passend vergezeld van een wetgevingsvoorstel.'*

Concluderend maken artikel 3(1)g, inclusief de toelichtingen in de overwegingen, en artikel 36(1) van de CSDDD duidelijk dat beleggingsactiviteiten op dit moment niet onder de CSDDD vallen. We pleiten ervoor om dit in de voorgenoemde tekst van de MvT op pagina 8 expliciet te maken. Dit geldt ons inziens ook voor met beleggingen samenhangende activiteiten die onderdeel zijn van het beleggingsproces (zie de reeds genoemde voorbeelden). Anders zou er onduidelijkheid kunnen ontstaan over de verplichtingen van pensioenfondsen en hun vermogensbeheerders.

Consistent gebruik van 'gereguleerde financiële onderneming'

In de MvT (p. 8) staat de volgende tekst: *'Financiële ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden voor het toepassingsbereik dienen gepaste zorgvuldigheid toe te passen op hun upstreamrelaties (inkoop van producten en diensten) en de eigen activiteiten in de waardeketen. Het downstream deel van de waardeketen (het gedeelte van de waardeketen na verkoop door de betreffende onderneming van het product of de dienst) valt hier niet onder.'* *'Financiële instellingen moeten daarnaast een klimaattransitieplan vaststellen'.*

Reactie Pensioenfederatie: In de eerste zin van deze alinea is de term 'gereguleerde financiële onderneming' veranderd in 'financiële onderneming'. In de laatste zin van deze alinea is dit 'financiële instellingen' geworden. Dit leidt tot ongewenste juridische onduidelijkheid. De term 'gereguleerde financiële onderneming' is op p. 67 van de MvT gedefinieerd met referentie aan de CSDDD (artikel 3, eerste lid, onderdeel a, onder iii, van deze richtlijn). De Pensioenfederatie pleit ervoor om dit begrip consequent toe te passen in de MvT van het voorliggende wetsvoorstel. Ditzelfde geldt voor de toevoeging 'die voldoen aan de voorwaarden voor het toepassingsbereik', conform artikel 22, lid 1 van de CSDDD.

Klimaattransitieplan

In de MvT (p. 12) staat: *'Naast de gepaste zorgvuldigheidsverplichtingen bevat de richtlijn ook een verplichting voor ondernemingen, die onder deze richtlijn vallen, om een klimaattransitieplan vast te stellen en zich in te spannen dit naar beste vermogen uit te voeren.'* Dit is vastgelegd in artikel 3.1 en artikel 3.3 van het wetsvoorstel.

In artikel 3.1, lid 2, onderdeel b van hetzelfde wetsvoorstel staat verder dat het klimaattransitieplan duidelijke doelstellingen dient te bevatten *'waaraan een concreet tijdspad is verbonden op het gebied van klimaatverandering voor 2030 en daaropvolgende vijfjaarlijkse stappen tot en met 2050 op basis van overtuigend wetenschappelijk bewijs en, als van toepassing, absolute emissiereductiedoelstellingen voor broeikasgassen voor de scopes 1, 2 en 3 voor iedere significante categorie'*. Op p. 13 van de MvT wordt hierover gesteld: *'Ondernemingen moeten in hun klimaattransitieplan naast emissiereductiedoelstellingen van scope 1- en scope-2 emissies ook, waar*

- *relevant, die van scope 3-emissies meenemen.*² Scope 3 emissies worden daarbij in de MvT (p. 13, voetnoot 18) gedefinieerd als zijnde *‘overige emissies van broeikasgassen in de activiteitenketen van de onderneming’*.

Op p. 71 van de MvT wordt nader ingegaan op de definitie van scope-3 emissies: *‘Scope 3-emissies zijn de overige emissies. Dit betreft de uitstoot van broeikasgassen veroorzaakt door andere partijen in de waardeketen (productie- en consumptieketens) van de onderneming. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan uitstoot veroorzaakt door uitbestede werkzaamheden of ingekochte diensten (upstream emissies) en aan de uitstoot bij het gebruik van de door de onderneming verkochte producten of in de afvalfase daarvan (downstream emissies). De reikwijdte van scope 3-emissies is dus groter dan de ‘activiteitenketen’ zoals die in dit wetsvoorstel wordt gehanteerd voor de verplichtingen voor gepaste zorgvuldigheid (zie ook de begripsomschrijving van activiteitenketen), omdat deze emissies zien op de gehele waardeketen van de onderneming.’*

Reactie Pensioenfederatie: Zoals reeds opgemerkt maakt artikel 3(1)g van de CSDDD in combinatie met artikel 36 van de CSDDD duidelijk dat beleggingsactiviteiten op dit moment geen onderdeel zijn van de CSDDD.

Veel pensioenfondsen hebben al CO₂-reductieplannen voor hun beleggingsportefeuille, onder meer in de context van het Klimaatcommitment. Ook bestaan er al rapportage-eisen over CO₂-emissies, zoals bijvoorbeeld via de PAI-indicatoren in de Sustainable Finance Disclosure Regulation. Ook DNB lijkt voornemens extra rapportageverplichtingen in te voeren over o.a. CO₂-emissies en reductiedoelstellingen via de jaarstaten.² Als pensioenfondsen direct, via artikel 15 van de CSDDD, of indirect via verplichtingen voor de vermogensbeheerder te maken krijgen met extra reductieverplichtingen voor CO₂-emissies in de portefeuille, dan zou dit leiden tot dubbele verplichtingen. De algemeen verwoorde verplichtingen in de CSDDD zijn, in tegenstelling tot het Klimaatcommitment – niet toegespitst op de specifieke rol als belegger of aandeelhouder.

We stellen derhalve voor om in de definitie van de scope 3 emissies in hoofdstuk 3 van de MvT te verhelderen dat deze geen beleggingsactiviteiten en met beleggingen samenhangende activiteiten (die onderdeel zijn van het beleggingsproces) betreft. Ook kan hier opnieuw worden verduidelijkt dat het downstream gedeelte van de activiteitenketen voor gereguleerde financiële ondernemingen die voldoen aan de voorwaarden voor het toepassingsbereik buiten scope is.

Toezicht

In artikel 4.1.1 wordt de Autoriteit Consument en Markt (ACM) aangewezen als de toezichhoudende autoriteit voor het toezicht op de naleving van de voorschriften.

² Meer informatie: <https://www.pensioenfederatie.nl/stream/20241020-reactie-pensioenfederatie-consultatie-esg-verslagstaten-pensioenfondsen.pdf>

Reactie Pensioenfederatie: Wij merken op dat het voor de geregementeerde financiële instellingen die onder het toepassingsbereik van het voorliggende wetsvoorstel vallen logischer lijkt om een financiële toezichthouder aan te stellen, zodat hun toezicht zoveel als mogelijk gebundeld blijft. AFM houdt vanuit het perspectief van gedragstoezicht reeds toezicht op het gebied van duurzaamheid. En DNB houdt vanuit prudentieel perspectief toezicht op het beheersen van duurzaamheidsrisico's. We gaan graag nader met het ministerie van Buitenlandse Zaken in gesprek over verdere afwegingen.

Tot slot vielen ons bij lezing nog enkele inconsistenties op die we hieronder benoemen:

- **Wijziging relatie met zakenpartner**

In relatie tot artikel 2.2.4.3 is in de MvT (p. 131) bij de toelichting op het vijfde lid opgenomen: *'Met andere woorden in bepaalde gevallen is het beëindigen van de zakelijke relatie niet haalbaar. Bijvoorbeeld als de termijn van de relatie contractueel is vastgelegd of wanneer dit een essentiële relatie is voor het voortbestaan van de onderneming of de bestaanszekerheid van een gemeenschap of de werknemers.'*

Reactie Pensioenfederatie: Voor de consistentie zou deze zin ook in de toelichting bij het derde lid van hetzelfde artikel 2.2.4.3 toegevoegd dienen te worden.

- **Publiceren verklaring over gepaste zorgvuldigheid**

In artikel 2.2.7.1 lid 3, onderdeel b van het wetsvoorstel staat: *'Een onderneming publiceert de verklaring in de Nederlandse taal en, voor zover niet gesteld of vertaald in het Nederlands, in het Frans, Duits of Engels.'*

En in artikel 3.2, lid 1 staat: *'Een onderneming publiceert het klimaattransitieplan in de Nederlandse taal en, voor zover niet gesteld of vertaald in het Nederlands, in het Frans, Duits of Engels.'*

In de toelichting (MvT p. 144 en p. 153) staat echter: *'Zowel in de Nederlandse taal als in het Frans, Duits of Engels.'*

Reactie Pensioenfederatie: De toelichting klopt hier niet met de inhoud van de genoemde wetsartikelen.

We willen u vriendelijk bedanken voor deze consultatiegelegenheid. De Pensioenfederatie is graag bereid om eventuele vragen van het ministerie van Buitenlandse Zaken te beantwoorden en om over de gevraagde verduidelijkingen in te gesprek te gaan.